SPOTLIGHT – EGY NYOMOZÁS RÉSZLETEI

Közszolgálat

BASKI SÁNDOR

McCARTHY FILMJE EGYSZERRE HITELES MEMENTÓJA AZ EGYHÁZ LEGGYALÁZATOSABB GYAKORLATÁNAK ÉS ÓDA A KLASSZIKUS ÚJSÁGÍRÁSHOZ.

A borúlátó jóslatokkal ellentétben a klasszikus újságírás végórája talán még nem köszöntött be, de vitathatatlan, hogy a *watchdog*ok felkerültek a veszélyeztetett fajok listájára. A hetvenes évek hőskorszakában még aligha volt szükség az oknyomozó médiamunkások piedesztálra emelésére, evidenciának számított, hogy nélkülözhetetlenek egy valódi demokrácia működéséhez. Ennek ellenére, vagy épp ezért, a filmipar többször is fejet hajtott a sajtó jelesebb képviselői előtt, és az elkövetkező évtizedekben is rendre visszatért hozzájuk.

Ezek a produkciók, *Az elnök embereit*ől kezdve *A bennfentes*ig bezárólag, az *issue*-kra, vagyis a nagybetűs ügyekre irányították a fókuszt – az újságírói szakma önigazolására sokáig nem volt szükség. Az *infotainment* műfaját mesterfokon űző 24 órás hírcsatornák megjelenése és a hagyományos újságírást átformáló, a bevett etikai és szakmai szabályokat zárójelező online portálok térnyerése pár év alatt nyilvánvalóvá tette, hogy a status quo veszélybe került. Aaron Sorkin sorozatának, a *Híradósok*nak már az lett a fő dilemmája, hogy a mindent elárasztó idiotizmus és bulvár világában szükség van-e még olyan újságírókra, akiket a szakmaiság és a felelősségtudat vezérel.

A friss *Spotlight* díjcunamija azt jelzi, hogy a kritika és a filmes szakma még hisz, vagy legalábbis szeretne hinni ezeknek a régimódi értékeknek az érvényességében. A kitüntető figyelem nyilván az elmondhatatlanul fontos témának és a megtörtént események szöveghű feldolgozásának is szól – a The Boston Globe újságírói 2002-ben az elsők közt számoltak be arról, miként védelmezi a katolikus egyház a pedofil papokat –, Tom McCarthy rendezőt mégis jobban érdekelte a nyomozás folyamata, az újságírói munka gyakorlata, mint az érzelmi húrok pengetése az áldozatok és a tettesek lelki világának feltárásával.

„Össze kell illeszteni a kirakós darabjait" (Mark Ruffalo, Rachel McAdams és Brian d'Arcy James)

Filmje ugyanakkor a katartikus pillanatok mellett a feszültséget és az egyéb műfaji izgalmakat is szűken méri. Hiába követi látszólag hűen *Az elnök emberei* és a hasonló kottából készült oknyomozófilmek dramaturgiáját, a thrillerelemeket mellőzi. Bár a katolikus egyház is lehetne hasonlóan veszedelmes ellenfél, mint az USA kormánya vagy az elvetemült multinacionális cégek, a Boston Globe újságíróinak nem kell az életükért vagy az egzisztenciájukért aggódniuk, de a lap tulajdonosa vagy a főszerkesztő sem akarja elgáncsolni őket – sőt éppen az utóbbi rendeli meg a cikket.

A négytagú Spotlight-csapat még azt sem mondhatja el magáról, hogy ők tárták volna fel először a gyermekmolesztáló papok rémtetteit és az egyházi vezetők bűnpártoló magatartását. Az igazság majd minden szelete napvilágra került már valamilyen módon, vagy legalábbis elérhető volt nyilvános(sá tehető) dokumentumok formájában. A Walter Robinson vezette csapatnak „csak" össze kellett illesztenie a kirakós darabjait, majd meggyőzni a korábban fejüket homokba dugó érintetteket az együttműködésről – a *Spotlight* pedig pontosan ezt a több mint egy évig tartó, mérsékelten látványos, de annál fontosabb munkát rekonstruálja nagy műgonddal.

Míg Sorkin a *Híradósok*ban didaktikus szólamokat ad a főhősei szájába, addig McCarthy tartózkodik a nagy szavaktól és a széles gesztusoktól; az ő újságírói úgy tesznek hitet a szakmájuk mellett, hogy végzik a dolgukat – még a magánéletükbe is csak annyira pillanthatunk bele, amennyire az a nyomozást érinti.

A *Spotlight* leginkább abban tesz engedményt a közönségigényeknek, hogy hollywoodi A-listásokkal játszatja el az amúgy nem kifejezetten sztárokra szabott szerepeket – és jól teszi: Michael Keaton, Mark Ruffalo, Rachel McAdams és a többiek felesleges manírok nélkül alakítják a figuráikat. Funkciójuk mégsem merül ki annyiban, hogy segítenek a lehető legtöbb nézőhöz eljuttatni ezt a történetet – gesztusértékű jelenlétükkel hősökké avatják egy kihalásra ítélt szakma képviselőit.

•

SPOTLIGHT (Spotlight) – amerikai, 2015. Rendezte: **Tom McCarthy**. Írta: **Josh Singer**. Kép: **Masanobu Takayanagi**. Zene: **Howard Shore**. Szereplők: **Mark Ruffalo** (Rezendes), **Rachel McAdams** (Pfeiffer), **Michael Keaton** (Robinson), **Liev Schreiber** (Baron), **Stanley Tucci** (Garabedian). Gyártó: **Anonymous Content** / **Participant Media**. Forgalmazó: **InterCom**. *Feliratos.* 128 perc.